
КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

Б. В. БУРКИНСЬКИЙ,
академік НАН України,
директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України
(Одеса)

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ВІД ІДЕЇ ДО ВТІЛЕННЯ

B. V. BURKYN'S'KYI,
Academician of the NAS of Ukraine,
Director of Institute of Market Problems and Economico-Ecological Studies
of the NAS of Ukraine
(Odesa)

ECONOMIC DIAGNOSTICS OF THE DEVELOPMENT OF REGIONS: FROM THE IDEA TO THE REALIZATION

Колектив авторів Інституту економіко-правових досліджень НАН України підготував і опублікував результати тривалих наукових напрацювань з метою вирішення великого спектра економічних, соціальних і екологічних проблем, викликаних до життя наслідками трансформаційних перетворень у нашому суспільстві. Колективна монографія, що рецензується *, присвячена результатам багаторічного вивчення динаміки територіального розвитку як на рівні окремих регіонів України, так і всередині них. За масштабністю виконаних досліджень і обсягами отриманої інформації (у розрізі просторово-часового виміру) вона відрізняється фундаментальним характером і виділяється на фоні аналогічних робіт.

Це видання є продовженням попередньої колективної монографії **, в якій було сформовано цілісне бачення методології економічної діагностики розвитку територій (регіонів). Це бачення концептуально, або схематично, було представлено як сукупність таких елементів дослідження: а) логіки, б) теорії, в) методу. У своїх пошуках автори зробили основний акцент на впорядкуванні та розвитку останніх двох елементів. Це дозволило, по-перше, розширити уявлення про природу виникнення тих чи інших проблем у розвитку регіонів (на основі узагальнення ідей, теорій (старих і нових), тверджень, гіпотез, парадигм та ін.), а по-друге – окреслити межі застосування загальнонаукових (теоретичних, емпіричних і логічних) і спеціальних методів дослідження (економічного, факторного і стохастичного аналізу, прогнозування, моделювання та ін.), які можуть використовуватися під час економічної діагностики.

---

* Василенко В.Н., Благодарный А.И., Бойченко Э.Б. и др. Диагностика развития регионов: виды, подходы, приемы ; моногр. – Донецк : ООО “Юго-Восток, Лтд.”, 2012. – 558 с.

** Василенко В.Н., Гудзь П.В., Кратт О.А. и др. Диагностика развития регионов: структура, границы, методы ; моногр. – Донецк : ООО “Юго-Восток, Лтд.”, 2009. – 286 с.

Отримані аналітичні результати дозволили авторам довести раніше сформульовану наукову гіпотезу про те, що економічна діагностика розвитку регіонів може розумітись як у широкому, так і вузькому сенсі. Це дістало своє втілення, з одного боку, в можливості пізнання і встановлення зв'язків і залежностей між елементами продуктивних сил на метарівні (включаючи природне, економічне і соціальне середовище), а з іншого — в особливостях використання інструментарію наукового пізнання в умовах організації суспільного відтворення на конкретній території.

Як об'єкт дослідження були визначені характерні ознаки (регіональні ситуації і проблеми) розвитку (функціонування) регіону, коли він розглядається як: а) територія, б) економічна система, в) економічний простір. При цьому системний підхід дозволяє не лише виявляти в об'єкта особливі якості чисто системної природи, але і вказувати способи їх дослідження і використання.

Однією з базових методологічних передумов організації економічної діагностики розвитку регіонів стала ідея про необхідність застосування наукового інструментарію пізнання функціонально-просторової трансформації елементів продуктивних сил, що дозволяє перейти на більш високий рівень (з точки зору обґрунтованості та об'єктивності) прийняття та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з регулюванням розвитку окремих регіонів (територій).

У роботі використано методи аналізу, синтезу та оцінки регіональних ситуацій і проблем, які пов'язані зі змінами кількісних та якісних характеристик (властивостей) регіону у вигляді території, економічної системи чи економічного простору. У кожному конкретному випадку вибір методів аналізу, синтезу та оцінки визначається просторово-часовими параметрами регіональних ситуацій і проблем.

У цій монографії економічна діагностика розвитку регіонів набула більш доконаного вигляду, оскільки для ідентифікації виниклих проблем або кризових проявів було запропоновано використати головні характеристики можливих відмінностей, до яких можна віднести: з'ясування основних властивостей (напрямів розвитку), виявлення головних ознак, встановлення міри близькості (швидкості розвитку). Вони дозволяють визначити симптоми і за рахунок цього ідентифікувати причини відхилення від норм або нормативів основних параметрів регіональної економічної системи, тобто встановлювати відповідний діагноз.

На наш погляд, цінним у цій монографії є те, що представлені тут наукові результати не тільки стосуються всіх областей України, але і подані в економічному, соціальному та екологічному розрізі. При цьому також привертає увагу виділення в структурі економічної діагностики її видів, підходів і прийомів. Економічна, соціальна та екологічна діагностика розвитку регіонів дозволяє на практиці реалізувати системно-науковий спосіб дослідження (знання) регіональних ситуацій і проблем на основі широкого застосування відповідних емпіричних оцінок. Одночасне використання декількох видів діагностики істотно розширює горизонти пошуку найбільш прийнятних заходів, покликаних не лише виявляти, але й попереджувати виникнення проблемних ситуацій у регіонах.

Вибір прийомів діагностики розвитку регіонів зумовлений вирішенням комплексу проблемних завдань. Оскільки методи діагностики формуються на

основі використаних прийомів аналізу, синтезу та оцінки, то при окремому використанні кожного виду діагностики розвитку регіону (економічного, соціального і екологічного) здійснювався їх відбір у відповідних напрямках. Це дозволило отримати результати з високим ступенем достовірності, тому їх можна кваліфікувати як об'єктивні (але з певною часткою умовності).

Результати виконаного наукового дослідження можуть бути затребувані в контексті розробки різних стратегій, стратегічних планів, програм економічного і соціального розвитку на всіх рівнях державного устрою – від базового (територіальної громади) до державного. З цієї точки зору, дана монографія буде дуже корисною під час вирішення питань, пов'язаних з формуванням необхідної інформаційної бази для визначення перспектив розвитку регіонів у просторово-часовому вимірі. У цілому рецензована праця розширює межі пізнання сучасних проблем розвитку регіонів в Україні і може бути рекомендована широкому колу фахівців, особливо працівникам органів державного управління, які зайняті вирішенням питань територіального розвитку, а також науковим співробітникам, викладачам, аспірантам і студентам, що цікавляться регіональною проблематикою.

Рецензія надійшла до редакції 4 березня 2013 р.
